

LONGING FOR DEATH: GOETHE'S THE SORROWS OF WERTHER AND ÂKİF PASHA'S *ADEM KASİDESİ*

Yrd. Doç. Dr. Yavuz DEMİR*

The origins of Ottoman reforms date back to before the Decree of *Gülhane* of 1839. Although European influence began to be felt in the Ottoman Empire in the 18th century, it was largely confined to reforms in the military sphere and to a certain degree, to rococo influences on the visual arts.

From 1839, "Europeanisation" became an official policy in all spheres of life, and European influences became evident in Ottoman literature.(1) Let us portray the view of Turkish literature in the first half of nineteenth century. European influence is not particularly evident in the literature of the first half of the nineteenth century where traditional literary forms and vocabulary are still preserved, nevertheless, the content of poetry at least does show a shift towards personal concerns a reflection perhaps of the contemporary romantic movement in Europe. An example of this type of verse is Âkif Pasha's (1787-1845) "*Adem Kasidesi*". In form it follows the pattern of the traditional *kaside*: it is long monorhyming poem in *recez* metre. However, it is not a eulogy, and so lacks the traditional divisions of *nesib*, *girizgah*, *medhiye*, *fahriyye*, *du'a* . In the first couplet of the poem, a longing for death is told; in the second hemistich annihilation becomes the substance of life:

Can verir âdeme endişe-i sahba-yi'adem
Cevher-i can mı aceb cevher-i minâ-yi adem (2)

Furthermore, its theme-a longing for death and annihilation although not quite unknown to the tradition of *Divan* poetry, is modern. The *Divan* poets, in the tradition of *tasavvuf*, longed for annihilation in God (*fa'na'fi'llah*), and in this, Âkif Pasha resembles these other poets in which he uses their vocabulary. The word he uses are all familiar from tradition: *can*, *endişe*, *sahba*, *cevher-i can*, *cennet* and so on. However, Âkif Pasha's longing for death is not for *fana'fi'llah*: in

*- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fak. Türk Dili ve Ed. Böl. Öğ. Üy.

1- Sir Harry Luke, *The Old and The New Turkey*, London 1955, p.20; Fuad Köprülü, "Turks", *Encyclopaedia of Islam*, A. Ö. Evin, *Origin and Development of The Turkish Novel*, Minneapolis 1983, p.16.

2 -Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi I, p.321.

fact, he specifically rejects this traditional religious view in the lines:

*Sahn-ı Cennet görünür âdeme sahra-yı adem
Galat etdim ne reva Cennete teşbih etmek
Başkadır ni'met-i asayış-ı me'va-yı adem (3)*

His longing for death is typical, not of *Divan* tradition, but of contemporary romanticism in Europe. Compare, for example, John Keats "I have been half in love with easeful death" or Goethe's "Die Leiden des Jungen Werthers: (The Sorrows of Werther) *Kaside-i Adem*'s crucial point is based on a conflict between annihilation and existence-*âdem and adem*-. Throughout the long poem, the thought of death accompanies him. It consoles him, because it gives him the sweet illusion of being free to leave the prison of the world at any time. We find same idea in the Werther of Goethe. "To Werther, death means freedom." (4) Here are some examples from Goethe's work;

*"Kuruntu! Tanrım! Sen benim gözyaşlarımı görüyorsun!
İnsanı bu kadar zavallı yarattığın yetmiyormuş gibi, bir de
üstelik onun yanına bu zavallılığını ve hatta sana karşı beslediği
şu bir parçacık güveni bile elinden alan kardeşler katmayı
gerekli mi buldun, ey sevgisiyle bütün kainatı saran Tanrım!
Şifa verici bir kök parçasına veya asma dalının suyuna
güvenmek, senin ulu varlığına ve bizim her an muhtaç bulun-
duğumuz iyileştirme ve acı dindirme kudretini, çevremizde bulu-
nan herşeye vermiş olduğuna, inanmaktan başka nedir ki?"(5)*

*"Ah, şu bunalan kalbime biraz temiz hava girmesini
sağlamak için, belki yüz defa elime bir bıçak aldım.
Anlattıklarına göre bir çeşit asil atlar varmış ki, bunlar pek
fazla koşturularak son derece kızıştıkları vakit, rahat nefes
alabilmek için, kendi içgüdüleriyle, damarlarından birini
ısırarak açarlarmış. İşte ben de çoğun böyle oluyorum: Ebedi
hürriyete kavuşmak için, damarlarımdan birini açmak istiyorum"
(6)*

3 - Yeni Türk Ed. Antolojisi, V.I, p.121.

4 - Hans Reiss, Goethe's Novels, London 1969, pp. 17-24.

5 - Goethe, Werther, (çev: Recai Bilgin),İst. 1967,p.115.

6 - Ibid, p. 90.

In the poem in question, the poet plays with the double meanings of the word 'adem and âdem:

"Herkese bâr-ı belâ kendisinin varlığıdır
Gam u âlâmdan âzâde berâyâ-yı 'adem
Sarf edip varını 'aklin var ise var yok ol
Rahat istersen eger eyle temenû-yı 'adem (7)

It also confirms an expression of a man's inner life, in other words, a conflict between reality and feelings. "Life has so dealt by this man that the very idea of it in any form is hateful to him." (8) It gives us the first example of scepticism on existence in Turkish literature. This view brought by this little poem anticipated the work of poets, for example Şinâsi in his *Münacaat*:

Vahdet-i zatına'aklımca şehâdet lâzım (9)

This article attempts to examine close relationship between Werther and *kaside*. We believe that, a detailed comparison provides an opportunity to compare quite different ideas which are seen in both. And also, in keeping with this, as M. Kaplan pointed out (10), comparing with existentialism and the philosophy of Heidegger, Akif Pasha deserves a fresh look.

ÖZET:

Âkif Paşa'nın Adem Kasidesi Dîvân şiiri geleneğinden ayrı olarak, çağının edebî hareketleri de dikkate alınarak incelenmelidir. Şiir, her ne kadar vokabüler ve şekil açısından eskiye benzese de tema açısından yenidir. Kaside-i Adem'in temel noktası varlık ve yokluk arasındaki çatışmaya dayandırılır. Uzun şiir boyunca ölüm, yokluk düşüncesi şâiri bir cezbe halinde kendine doğru çeker. Aynı görüşü Goethe'nin Werther'inde de görüyoruz. Werther'e göre ölümün anlamı: hürriyettir, kurtuluştur. Her iki metin üzerinde yapılacak detaylı bir inceleme, iki eserde ortaya çıkan farklı görüşlerin mukayese edilmesi imkânını sağlayacaktır.

7- Yeni Türk Ed. Antolojisi, v.1, p.322.

8- E. J. Gibb, History of Ottoman Poetry, London 1904, V.LV., p.329.

9- Şinasi, Mûntehabat-ı Eş'arım. İst, 1945 p.6.

10- M. Kaplan, Edebiyatımız İçinden, ist. 1978, p.53.